

4. SOCIÁLNÍ VÝVOJ

4.1. Domácnosti, příjmová situace domácností

Podle výsledků SLDB 2001 žilo na území Královéhradeckého kraje celkem 228 tisíc **cenzových domácností**, jejichž počet se z dlouhodobého pohledu (od roku 1961) zvýšil o pětinu, za posledních deset let (1991 – 2001) o 6,3 %. Zatímco celkový počet cenzových domácností neustále rostl v různých obdobích s různou intenzitou, vnitřní struktura cenzových domácností se podstatným způsobem měnila. Na vývoj počtu a struktury rodin a domácností má vliv především demografické chování populace, které se výrazně změnilo po roce 1989.

Vývoj počtu rodin je ovlivněn celou řadou skutečností, které jsou vzájemně propojeny, jako je úroveň sňatečnosti a porodnosti, rozvodovost, věková struktura obyvatel, ekonomická aktivita žen atd. Zejména v období 1991 - 2001 se velmi výrazně snížil počet i podíl vdaných žen v nejmladších věkových skupinách, kdy se navíc nejplodnějšího věku začaly dožívat silné ročníky ze sedmdesátých let. Pokles sňatečnosti a následně plodnosti souvisí s celkovými změnami životního stylu mladých lidí, v neposlední řadě je však na vině i pokles sociální úrovně rodin s dětmi. Struktura domácností se změnila i díky zvýšenému zastoupení svobodných a rozvedených osob, zmenšujícímu se podílu dětské složky populace, která dosáhla v roce 2001 svého minima (16,3 %), a dále i zvýšenému průměrnému věku obyvatelstva kraje (39 let, v roce 1991 to bylo 36,2 let).

Základní typ domácností tvoří stále úplné rodiny, které se i přes jejich dlouhodobý pokles (od roku 1961 o více než 16 bodů) na struktuře domácností podílejí téměř 57 %. Souběžně s vývojem tohoto typu rodin naopak rostl počet neúplných rodin a především počet domácností jednotlivců. K nejvýraznějšímu úbytku úplných rodin a na druhé straně přírůstkem neúplných rodin a domácností jednotlivců došlo právě za posledních deset let. Neúplné rodiny se zvýšily od roku 1961 více než dvojnásobně, přitom v období 1991 - 2001 vzrostly o více než 40 %, obdobný vývoj pak byl z dlouhodobého hlediska zaznamenán i u domácností jednotlivců s tím, že za poslední desetiletí se jejich počet zvýšil zhruba o pětinu. Vícečlenné nerodinné domácnosti představovaly po celou dobu nejmenší kategorii, jejich podíl se na celkovém počtu cenzových domácností dlouhodobě pohybuje kolem 1 %.

Tab. 4.1.1 Cenzové domácnosti podle okresů (SLDB 2001)

	Cenzové domácnosti	v tom (%)					
		úplné rodiny		neúplné rodiny		vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
		bez závislých dětí	se závislými dětmi	bez závislých dětí	se závislými dětmi		
Česká republika	4 270 717	29,1	25,5	5,5	8,0	2,0	29,9
Královéhradecký kraj	228 158	30,5	26,4	5,0	7,6	1,3	29,2
Hradec Králové	67 382	31,0	25,2	5,3	7,9	1,7	28,8
Jičín	31 681	31,0	27,4	5,0	6,5	1,2	29,0
Náchod	46 407	30,5	27,2	4,5	7,5	0,9	29,3
Rychnov n. Kněžnou	31 817	30,4	28,6	4,7	6,6	1,2	28,5
Trutnov	50 871	29,7	25,1	5,3	8,4	1,3	30,2

Rodiny se závislými dětmi dosáhly v datech sčítání absolutního maxima v roce 1980, především jako důsledek vlny zvýšené porodnosti v 70. letech 20. století, v roce 2001 byl naopak zaznamenán jejich historicky minimální počet, když tvořily necelou polovinu z rodinných domácností celkem. Z úhrnu rodin se závislými dětmi byla v Královéhradeckém kraji v roce 2001 každá čtvrtá rodina neúplná, zatímco v roce 1991 to byla každá sedmá. Průměrná velikost rodiny se závislými dětmi v roce 2001 činila 3,88 osoby v úplné rodině a 2,61 v neúplné rodině. V roce 1991 činily tyto hodnoty 3,92, resp. 2,66 osoby. V úhrnu byl průměrný počet členů cenzových domácností v Královéhradeckém kraji 2,40 osoby, v roce 1991 to bylo 2,56 osoby.

Zatímco v roce 1991 se snížil počet rodin s více závislými dětmi a vzrostly jen rodiny s 1 závislým dítětem, o deset let později poklesl již počet všech rodin se závislými dětmi a přírůstek bylo možné zaznamenat pouze u bezdětných rodin. Zatím jsou stále nejčetnější rodiny s 2 závislými dětmi, i když jejich počet vykazuje mírný, ale trvalý pokles. Průměrný počet závislých dětí připadajících na jednu úplnou rodinu byl 1,68 osob, na jednu neúplnou rodinu 1,42 dítěte.

Snížení počtu úplných rodin se závislymi dětmi se týkalo výlučně rodin manželských párů. Tzv. faktická manželství, tj. soužití nesezdaných párů, kteří společně bydlí a hospodaří, se proti roku 1991 výrazně zvýšila. V Královéhradeckém kraji jich bylo zjištěno v roce 2001 6,7 tisíc a tvořily 5 % z celkového počtu úplných rodin. Zatímco dříve tato soužití reprezentovaly hlavně páry starších lidí bez dětí, v letech 1991 až 2001 rostl podíl párů mladší věkové kategorie bez dětí, což sebou neslo na druhé straně mírný pokles faktických manželství se závislymi dětmi. V roce 2001 žilo 60,2 % těchto párů bez závislých dětí, více než pětina jich pečovala o jedno dítě.

Podle výsledků projekce 2001-2020 se celkový počet cenzových domácností (v rámci celé České republiky) zvýší, přitom průměrný počet členů poklesne. Tento trend bude pravděpodobně obdobný i v jednotlivých krajích. Nejvýznamnější změny budou probíhat opět především ve struktuře domácností, kdy se počet úplných rodin bude nepatrně zvyšovat, avšak jejich podíl na celkovém počtu domácností poklesne. Ve struktuře domácností se významně zvýší podíl úplných rodin bez závislých dětí. Vlivem věkové struktury (snížování počtu mladších manželských párů), dalším snižováním sňatečnosti a zvyšováním rozvodovosti se naopak sníží podíl úplných rodin se závislymi dětmi. Vlivem rozvodovosti se bude dále zvyšovat počet neúplných rodin, a to zejména se závislymi dětmi, nejdynamičtější skupinou pak budou i nadále domácnosti jednotlivců.

Tab. 4.1.2 Bydlení domácností (SLDB 2001)

	Domácnosti celkem	v tom (%)			
		úplné rodiny	neúplné rodiny	vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
Domácnosti bydlící v bytech	226 143	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho podle kategorie bytu:					
I. kategorie	188 652	87,6	83,0	78,4	75,5
II. kategorie	25 152	9,7	11,7	13,7	13,6
III. a IV. kategorie	10 542	2,4	4,5	6,6	9,0
nezjištěno	1 797	0,2	0,8	1,3	1,9
z toho podle právního důvodu užívání bytu:					
byt ve vlastním domě	97 327	48,8	35,2	33,6	35,4
byt v osobním vlastnictví	22 966	9,9	11,1	10,0	10,3
byt nájemní	51 469	19,0	30,4	37,6	26,2
byt člena bytového družstva	31 323	13,9	15,4	6,9	13,3
byt člena družstva nájemců založeného za účelem privatizace	3 498	1,5	1,8	3,2	1,5
ostatní a nezjištěno	19 560	6,9	6,1	8,7	13,2

Kvalita bydlení rodin a domácností se trvale zvyšuje. Z celkového počtu 228 tisíc cenzových domácností Královéhradeckého kraje jich 99,1 % žilo v bytech, přitom většina z nich bydlela samostatně (81,8 %), v 15,7 % žily v jednom bytě dvě domácnosti a 2,5 % tvořily tři a více domácností v jednom bytě. V roce 2001 žilo 83,2 % domácností v bytech I. kategorie a více než polovina v bytě ve vlastním domě nebo v bytě v osobním vlastnictví. Přitom právní důvod užívání bytu ve vlastním domě byl nejčastější ve všech typech domácností s výjimkou domácností vícečlenných, které žily nejčastěji v nájemních bytech. Úplné (40,9 %) i neúplné (37,2 %) rodiny žily převážně ve třípokojových bytech, domácnosti jednotlivců (31,6 %) ve dvoupokojových bytech. Bylo však zaznamenáno více než 11 tisíc úplných a neúplných rodin, které žily v bytech s jednou obytnou místností. Nejvyšší podíl společného bydlení s jinou domácností měly neúplné rodiny (28,8 %), naopak nejnižší vícečlenné nerodinné domácnosti (12,5 %) a úplné rodiny (13,3 %).

Mimo byt, tj. v mobilních a nouzových obydlích a v rekreačních chatách, žilo v Královéhradeckém kraji v roce 2001 622 rodinných domácností. Z nich 71,4 % tvořily rodinné domácnosti se závislymi dětmi, přitom převažovaly rodiny s jedním dítětem (56,8 %). Rodinné domácnosti s dětmi i bez dětí obývaly v 81,2 % nouzová obydlí, necelá pětina rekreační chalupy a zhruba 1 % mobilní obydlí.

Jedním z doplňujících ukazatelů, s jejichž pomocí lze charakterizovat životní úroveň domácností, je jejich vybavenost některými předměty dlouhodobého užívání. Vybavenost domácností těmito předměty se pravidelně sleduje při jednotlivých SLDB s tím, že se tyto předměty stále mění. Na rozdíl od sčítání v roce 1991 se již nesledovala vybavenost např. chladničkami, barevnými televizory apod., neboť tyto předměty se po deseti letech staly běžnou výbavou domácností. Při sčítání v roce 2001 se mimo jiné zjišťovalo vybavení domácností pevnou telefonní linkou a dále osobním počítačem s případným připojením na internet. V souvislosti s prudkým rozvojem informačních a komunikačních technologií bylo provedeno v roce 2004

šetření o jejich využívání, takže se nabízí s rokem 2001 srovnání. Z toho vyplynulo, že v Královéhradeckém kraji se podíl domácností vybavených pevnou telefonní linkou za čtyři roky zvýšil z necelých 44 % na 62 %. Osobní počítač mělo k dispozici v roce 2001 15 % domácností, v roce 2004 to již byla téměř třetina všech domácností v kraji, přitom za poslední rok se jejich podíl zvýšil o více než 10 bodů. Ještě výraznější nárůst byl zaznamenán u osobních počítačů s přístupem k internetu: připojení mělo v roce 2004 téměř 47 tisíc domácností, tj. více než pětina z celkového počtu domácností a 72 % z domácností vybavených osobním počítačem. V roce 2001 bylo ze všech domácností vybavených počítačem napojeno na internet pouhých 6 %.

Tab. 4.1.3 Celkové peněžní příjmy domácností a jejich vztah k životnímu minimu v roce 2002

Zdroj: Mikrocensus 2002

	Průměrný počet členů domácnosti	Celkový čistý příjem (Kč)				Struktura domácností (%) podle vztahu příjmů domácností k životnímu minimu (ŽM)					
		roční na osobu		měsíční na domácnost		méně než ŽM	1,00 až 1,49 ŽM	1,50 až 1,99 ŽM	2,00 až 2,49 ŽM	2,50 až 2,99 ŽM	3,00 a více ŽM
		celkem	pořadí	celkem	pořadí						
ČR celkem	2,50	94 221	x	19 595	x	3,3	13,1	29,7	22,7	11,4	19,7
Hl.m.Praha	2,19	130 447	1	23 849	1	1,2	6,9	20,4	20,2	12,1	39,1
Středočeský	2,54	101 498	2	21 433	2	1,9	11,2	29,4	20,7	9,6	27,2
Jihočeský	2,52	92 498	4	19 380	5	2,3	12,3	33,6	20,6	15,0	16,1
Plzeňský	2,49	97 406	3	20 182	4	1,3	9,1	32,3	24,7	13,1	19,5
Karlovarský	2,51	91 695	6	19 103	7	6,3	12,3	30,5	20,7	10,5	19,7
Ústecký	2,46	86 127	11	17 649	13	5,7	21,0	28,7	20,6	9,4	14,6
Liberecký	2,51	92 257	5	19 243	6	3,5	12,8	30,8	25,3	12,2	15,4
Královéhradecký	2,51	86 428	10	18 039	12	2,7	13,1	28,4	29,7	13,0	13,1
Pardubický	2,63	84 924	12	18 600	10	3,4	16,2	31,4	23,4	10,9	14,7
Vysočina	2,76	88 904	7	20 513	3	1,5	14,2	28,7	27,2	13,7	14,7
Jihomoravský	2,55	88 573	8	18 808	8	4,2	11,3	29,5	26,5	11,9	16,6
Olomoucký	2,59	84 096	13	18 152	11	2,5	17,2	36,7	19,9	10,1	13,7
Zlínský	2,58	86 987	9	18 726	9	6,3	11,2	35,5	22,8	9,8	14,4
Moravskoslezský	2,50	83 150	14	17 282	14	4,8	17,7	31,5	21,4	10,4	14,2

S prohlubující se sociální i příjmovou diferenciací společnosti je důležité získávat stále nové informace o reálných životních podmínkách domácností. V roce 2003 uskutečnil ČSÚ výběrové zjišťování o peněžních a naturálních příjmech domácností. Výsledky z tohoto šetření – Mikrocensus 2002 - umožnily detailnější strukturaci příjmů podle jejich druhu, ale i vazbu na vybrané sociálně demografické charakteristiky domácností, a to až do jednotlivých regionů. Z výše uvedené tabulky jsou patrné rozdíly ve velikosti domácností v jednotlivých krajích způsobené odlišnostmi, které jsou dané různými hospodářskými, sociálními, demografickými a jinými podmínkami, v oblasti obchodu i mírou konkurence, dále mzdovou úrovní, úrovní nezaměstnanosti, kupní silou obyvatelstva apod.

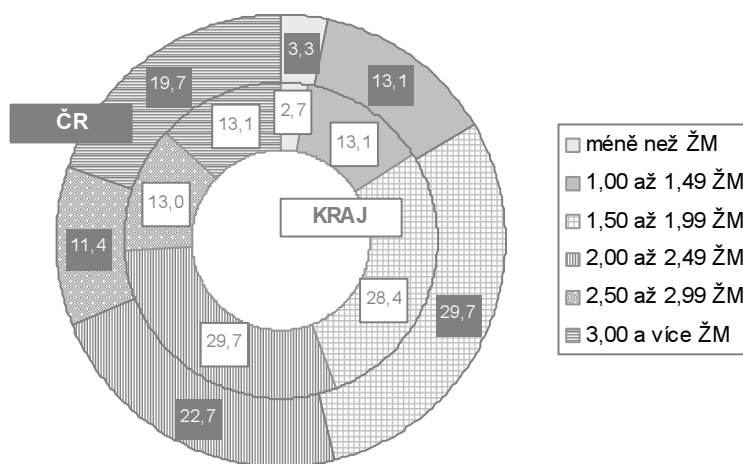
Průměrný počet členů domácností v Královéhradeckém kraji (2,51) byl v podstatě shodný s průměrem České republiky. Tradičně vyšší byl průměrný počet členů domácností v moravských krajích, naopak nejnižší byl v Hl. městě Praze. Regionální diferenciacie příjmů domácností v zásadě odráží úroveň mzdové diferenciacie. Z toho vyplývá celkový čistý roční příjem na osobu v Královéhradeckém kraji, tzn. 5. nejnižší ze všech krajů, čistý měsíční příjem na domácnost byl dokonce 3. nejnižší. Oba tyto ukazatele byly zhruba o 8 % nižší než byl v roce 2002 průměr České republiky. Mezi jednotlivými regiony výrazně převyšovalo úroveň čistého ročního příjmu na osobu (o více než 38 %) Hl. m. Praha, z krajů pouze Středočeský a Plzeňský (o 7,7 %, resp. o 3,4 %), naopak nejméně příznivé hodnoty byly v Moravskoslezském a Olomouckém kraji: dosahovaly pouze 88,2 %, resp. 89,3 % úrovně příjmu na osobu v České republice a v podstatě odrážely hospodářské a sociální problémy severní Moravy. Naproti tomu v Praze je trvale nadprůměrná úroveň mezd, na jejichž výši má podstatný vliv i velké množství dobře placených pracovních míst v zahraničních firmách.

Meziregionální rozdíly v celkových čistých měsíčních příjmech na 1 domácnost jsou nižší než v případě příjmů na osobu. Rozdíl je způsoben v již výše uvedených odlišnostech ve velikosti domácností. Přesnější vyjádření příjmů ve vztahu k domácnostem dostaneme, pokud je vztáhneme k životnímu minimu (společensky uznanou a zákonem stanovenou minimální hranici příjmu, pod níž nastává stav hmotné nouze), které je ovlivněné jednak velikostí domácností, jednak bere v úvahu také počet a věk dětí. V roce 2002 bylo průměrné republikové životní minimum na domácnost měsíčně 8 117,- Kč, v Královéhradeckém kraji bylo v podstatě shodné, činilo 8 137,- Kč. Celkový příjem pod úrovní životního minima mělo v rámci

České republiky 3,3 % domácností (absolutně to bylo více než 130 tisíc domácností), v Královéhradeckém kraji byl tento podíl zjištěn ve výši 2,7 %, tj. zhruba 5,9 tisíc domácností. Pro srovnání nejnižší životní minimum bylo v Praze (7 341,- Kč) a nejvyšší v kraji Vysočina (8 784,- Kč).

Z tohoto pohledu byl ve struktuře domácností Královéhradeckého kraje nejvyšší podíl domácností s 2,0-2,5násobkem životního minima, téměř 30 % (absolutně 64,8 tisíc domácností), republikový průměr činil 22,7 %. Druhý nejvyšší podíl tvořily domácnosti s 1,5-2,0násobkem životního minima (28,4 %, republikový průměr byl 29,7 %). Podíl domácností s vysokými příjmy, tj. pobírajících více než 3,0násobek životního minima, byl v Královéhradeckém kraji 13,1 % a byl nejnižší v rámci republiky. Na druhé straně na hranici „chudoby“, tj. v intervalu do 1,5 násobku životního minima (neboť nemalý počet domácností se nachází těsně nad hranicí životního minima), žilo v Královéhradeckém kraji 15,8 % domácností (absolutně 34,4 tisíce), podíl mírně nižší než úroveň republiky. Výjimečné postavení měla v tomto hodnocení opět Praha s nejnižším podílem domácností na hranici „chudoby“ (8,1 %) a nejvyšším podílem domácností s vysokými příjmy (39,1 % při republikovém průměru 19,7 %).

Graf 5 Domácnosti podle vztahu příjmů k životnímu minimu v roce 2002

Na základě rozdělení domácností podle vztahu k životnímu minimu, tak i rozdělení domácností a jejich členů podle výše čistého měsíčního příjmu na osobu, se řadí Královéhradecký kraj v rámci České republiky ke krajům s nízkou úrovní příjmů. V kraji byla proti republikovému průměru mírně vyšší koncentrace domácností s průměrnými a mírně podprůměrnými příjmy, s rostoucí příjmovou skupinou se podíl domácností ve srovnání s Českou republikou výrazně snižoval. Zhruba polovina (106 tisíc) domácností měla čistý měsíční příjem na osobu mezi 5 až 8 tisíci Kč, necelá desetina domácností měla méně než 4 tisíce Kč na osobu. Vysoké příjmy nad 16 tisíc Kč na osobu mělo v kraji asi 6 tisíc domácností (2,9 %).

Rozhodující část hrubých příjmů na 1 člena domácnosti tvořily příjmy ze závislé činnosti (tj. mzdy a jiné příjmy ze zaměstnání, dohody o provedení práce apod.). Jejich podíl se v jednotlivých krajích pohyboval zhruba od 57 do 62 %, v Královéhradeckém kraji činily příjmy ze závislé činnosti 61,6 %. Příjmy ze závislé činnosti tvořily v podstatě pouze mzdy z hlavního zaměstnání, takže především jejich výše měla podstatný vliv na celkové příjmy domácností. Vývoj mezd je za sledované období 2000 - 2004 na jedné straně charakterizován jejich růstem, na druhé straně zvyšující se diferenciací (např. vliv stupně vzdělání na odměnu, rozdíl ve mzdách mezi jednotlivými odvětvími). Průměrná hrubá měsíční mzda dosáhla v roce 2004 v České republice 18 035 Kč, v Královéhradeckém kraji 15 732 Kč, za sledované období došlo k jejímu nárůstu o 32,5 %, resp. 31,7 %. Výše průměrné mzdy na Královéhradecku patří dlouhodobě mezi nejnižší v rámci jednotlivých krajů.

Více než čtvrtinu tvořily v průměru České republiky ve struktuře hrubých ročních příjmů na 1 člena domácnosti sociální příjmy. Jejich podíly již byly výrazněji regionálně diferencovány (měly by sloužit k vyrovnávání příjmových disparit) a pohybovaly se od 15 % v Praze po téměř 29 % v Moravskoslezském kraji, v Královéhradeckém kraji tvořily ve struktuře hrubých příjmů 25,9 %. Výši sociálních příjmů rozhodující měrou ovlivňují důchody, rozpětí jejich podílů se pohybovalo od 69 % (Ústecko) do 86 % (Praha), v Královéhradeckém kraji činil tento podíl necelých 76 % a byl o 0,7 bodu nižší než průměr České republiky. Přitom nejčastěji se vyplácel starobní důchod, který činil v roce 2004 v České republice 7 270 Kč, nejvyšší byl v Praze 7 778 Kč, nejnižší na Vysočině (7 060 Kč). V Královéhradeckém kraji byl mírně pod republikovým průměrem ve výši 7 162 Kč. Vlivem valorizací se průměrný starobní důchod od roku 2000 zvýšil o 978 Kč (v kraji o 975 Kč), tj. o necelých 16 %, zatímco průměrná měsíční mzda vzrostla za stejné období zhruba

o třetinu. Relace důchodu ke mzdě se postupně zhoršuje. Zatímco ve vztahu ke hrubé mzdě dosahoval v roce 2000 podíl starobního důchodu v České republice 46 %, v roce 2004 to již bylo 40 %, v kraji činily tyto podíly 52 %, resp. 46 %.

Skutečné ekonomické postavení domácností však odrážejí dávky státní sociální podpory, jejichž objemové složky jsou (prostřednictvím poměru k životnímu minimu) přímo fixovány na příjmovou úroveň rodiny. V Královéhradeckém kraji dosáhly tyto dávky v průměru výše 3,2 tisíce Kč na jednu osobu a z celkové výše sociálních příjmů (26 tisíc Kč na 1 osobu) tvořily 12,5 %. Nejvyšší dávky byly v průměru vypláceny v Praze (1,5 tisíce Kč na osobu), nejvyšší v Pardubickém kraji – téměř 4 tisíce Kč.

Tab. 4.1.4 Struktura hrubých ročních peněžních příjmů na 1 člena domácnosti v roce 2002

Zdroj: Mikrocensus 2002

	Celkem Kč	v tom příjmy							
		ze závislé činnosti		z podnikání		důchody a sociální dávky		ostatní	
		Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %
ČR celkem	110 805	66 311	59,8	19 076	14,5	25 780	23,3	2 638	2,4
Hl.m. Praha	160 548	97 270	60,6	32 609	20,3	24 432	15,2	6 237	3,9
Středočeský	120 774	71 595	59,3	21 605	17,9	24 762	20,5	2 812	2,3
Jihočeský	108 738	66 690	61,3	15 875	14,6	23 944	22,0	2 229	2,0
Plzeňský	115 238	71 937	62,4	17 310	15,0	24 494	21,3	1 496	1,3
Karlovarský	106 686	62 136	58,2	14 697	13,8	24 254	22,7	5 599	5,2
Ústecký	99 774	58 730	58,9	13 193	13,2	26 415	26,5	1 436	1,4
Liberecký	110 277	65 853	59,7	18 484	16,8	25 029	22,7	910	0,8
Královéhradecký	100 389	61 807	61,6	10 521	10,5	26 001	25,9	2 060	2,1
Pardubický	98 498	55 802	56,7	13 854	14,1	27 860	28,3	984	1,0
Vysočina	102 164	59 612	58,3	13 734	13,4	25 499	25,0	3 319	3,2
Jihomoravský	103 376	63 339	61,3	12 087	11,7	26 315	25,5	1 635	1,6
Olomoucký	96 724	57 059	59,0	11 301	11,7	26 634	27,5	1 730	1,8
Zlínský	99 350	58 352	58,7	10 385	10,5	26 539	26,7	4 074	4,1
Moravskoslezský	95 583	56 463	59,1	9 759	10,2	27 535	28,8	1 826	1,9

Zhruba desetinu hrubých příjmů tvořily v Královéhradeckém kraji příjmy z podnikání (10,5 tisíc Kč na 1 člena domácnosti). Tento typ příjmů vykazoval ve struktuře hrubých příjmů nejvyšší mezikrajskou variabilitu. Nejvyšší příjmy z podnikání dosáhly v Praze více než 32,6 tisíc Kč na 1 člena domácnosti, tj. zhruba pětina ve struktuře hrubých příjmů, nejnižší v Moravskoslezském kraji (9,8 tisíc Kč a 10,2 %). Královéhradecký kraj jako jediný z českých krajů, ale spolu se všemi moravskými kraji, nedosahuje ani dvou třetin celorepublikové úrovně příjmů z podnikání (19,1 tisíc Kč).

V ostatních příjmech jsou obsaženy především příjmy z kapitálového majetku, prodeje nemovitostí a movitého majetku, z pronájmů, pojistného plnění, výher a dědictví, ale jejich celkově nízké absolutní příjmy nestačí kompenzovat rozdíly vzniklé z předchozích typů příjmů. V Královéhradeckém kraji tvořily ve struktuře hrubých příjmů pouhá 2,1 %.